

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Andrzej Stępka

w sprawie **K. N.**

skazanego z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 14 stycznia 2025 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

z dnia 8 sierpnia 2024 r., sygn. akt III K 432/24,

**uchyla zaskarżony wyrok w całości i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu do
ponownego rozpoznania.**

Małgorzata Gierszon   Tomasz Artymiuk   Andrzej Stępka

UZASADNIENIE

Prawomocnym wyrokiem z dnia 24 sierpnia 2023 r., sygn. akt III K 528/23, Sąd Rejonowy Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, uznał K. N. za winnego tego, że „w okresie od 22 maja 2022 r. do 15 lutego 2023 r. w P., działając w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne, uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego wobec A. S., określonego co do wysokości na mocy wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu Wydział IV Rodzinny i Nieletnich z dnia 11 sierpnia 2011 r., sygn. akt IV RC 313/11, gdzie łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej trzech świadczeń okresowych, przez co naraził pokrzywdzoną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych”, tj. czynu z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za co na podstawie art. 209 § 1a k.k. wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności.

Następnie wyrokiem z dnia 8 sierpnia 2024 r., sygn. akt III K 432/24 Sąd Rejonowy Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, uznał K. N. za winnego tego, że „w okresie od 29 maja 2022 r. do 17 lutego 2024 r. w P., działając w ciągu pięciu lat po odbyciu w okresie od 1 sierpnia 2021 r. do 28 maja 2022 r. kary dziesięciu miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 21 kwietnia 2021 r., sygn. akt III K 1123/20, za umyślne przestępstwo podobne, uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego wobec A. S. określonego co do wysokości na mocy wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu Wydział IV Rodzinny i Nieletnich z dnia 11 sierpnia 2021 r. o sygn. akt IV RC 313/11 w kwocie 500 złotych miesięcznie, co najmniej trzech świadczeń okresowych, przez co naraził pokrzywdzoną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, tj. czynu z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za co na podstawie art. 209 § 1a k.k. wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności.

Wskazany wyrok uprawomocnił się w dniu 17 sierpnia 2024 r., bez postępowania odwoławczego (k. 105 - akta o sygn. III K 432/24).

Od tego wyroku, kasację złożył Prokurator Generalny. Zaskarżył powyższe orzeczenie w całości, na korzyść oskarżonego, formułując zarzut: „rażącego i

mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 366 § 1 k.p.k. i art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegającego na zaniechaniu wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, dotyczących uprzedniej karalności oskarżonego, co doprowadziło do niedokładnego określenia przypisanego K. N. czynu i skazania go wyrokiem z dnia 8 sierpnia 2024 r., sygn. akt III K 432/24, za cały zarzucany mu aktem oskarżenia czyn z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełniony w okresie od 29 maja 2022 r. do 17 lutego 2024 r., podczas gdy za występki na szkodę tej samej małoletniej pokrzywdzonej, zamykający się w granicach od 22 maja 2022 r. do 15 lutego 2023 r. został on już uprzednio prawomocnie skazany wyrokiem Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 24 sierpnia 2023 r. o sygn. akt III K 528/23”.

W konkluzji Autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Podniesiony w kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego zarzut rażącego naruszenia przepisów prawa karnego procesowego jest oczywiście zasadny, co umożliwiło uwzględnienie tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia w całości na posiedzeniu bez udziału stron na podstawie art. 535 § 5 k.p.k.

Jak trafnie zauważył skarżący z zestawienia przytoczonych w części wstępnej niniejszego uzasadnienia wyroków wynika bezspornie, iż wydane przez Sąd Rejonowy Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu obydwa orzeczenia - z dnia 24 sierpnia 2023 r., o sygn. akt III K 528/23 oraz z dnia 8 sierpnia 2024 r., o sygn. akt III K 432/24 - dotyczą przestępstw niealimentacji, popełnionych przez oskarżonego K. N. na szkodę tej samej małoletniej pokrzywdzonej A. S..

Pierwszy ze wskazanych wyroków obejmuje okres od 22 maja 2022 r. do 15 lutego 2023 r., sygn. akt III K 528/23, a drugi wyrok obejmuje okres od 29 maja 2022 r. do 17 lutego 2024 r., sygn. akt III K 432/24. Porównanie treści tych orzeczeń prowadzi do oczywistego wniosku, że okres uchylania się od świadczeń alimentacyjnych,

przypisany oskarżonemu K. N. na mocy kolejnego z wydanych wyroków, za okres zawierający się w granicach od 29 maja 2022 r. do 15 lutego 2023 r., w całości został już objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio i prawomocnie zakończonej, a nadto wykroczył poza ten okres – od 16 lutego 2023 r. do 17 lutego 2024 r.

Przypomnieć należy, że przepis art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. nakazuje precyzyjne - jak to jest tylko możliwe w realiach danej sprawy - określenie czasu popełnienia przestępstwa. W opisie czynu przypisanego należy więc wskazać sposób popełnienia przestępstwa, jego ewentualne skutki, rodzaj atakowanego dobra chronionego prawem, ale także czas i miejsce jego popełnienia. Precyzyjne ustalenie czasu popełnienia przestępstwa ma bowiem istotne znaczenie dla pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 marca 2019 r., IV KK 58/19 i z dnia 20 kwietnia 2017 r., V KK 39/17).

W niniejszej sprawie Sąd *meriti* nie dopełnił ustawowego obowiązku wszechstronnej weryfikacji okoliczności sprawy i w efekcie zaniechał poczynienia prawidłowych ustaleń w przedmiocie całej faktycznej i prawnej sytuacji oskarżonego, nieprawidłowo ustalił okres niealimentacji za jaki K. N. mógł zostać pociągnięty do odpowiedzialności karnej.

Słusznie zauważa przy tym autor kasacji, że na sądzie rozpoznającym sprawę ciąży obowiązek dokładnego wyjaśnienia okoliczności sprawy (art. 366 § 1 k.p.k.). Ma to szczególne znaczenie przy ustalaniu czasu popełnienia przestępstwa (art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.) w odniesieniu do czynów rozciągniętych w czasie, przy których - jak wskazuje doświadczenie zawodowe - mogą być niekiedy prowadzone dwa różne postępowania (zwłaszcza w sprawach o przestępstwa określone w art. 209 k.k. oraz art. 207 k.k.) - przy czym okresy czynów, będących przedmiotem różnych postępowań, mogą się w całości pokrywać, mogą się wzajemnie krzyżować (jak w niniejszej sprawie) albo jeden może zawierać się w całości w drugim. Wypełnienie powyższych obowiązków procesowych w rozważanym w analizowanej sprawie zakresie ma zapobiec prowadzeniu postępowania o czyn, co do którego (przynajmniej w części) już prawomocnie rozstrzygnięto albo uprzednio wszczęto postępowanie, które nadal się toczy. Jest to szczególnie ważne, gdyż państwo nie

zapewnia skutecznych instrumentów pozwalających na weryfikowanie badania zaistnienia negatywnej przesłanki procesowej określonej w art. 17 § 1 pkt 7 *in fine* k.p.k. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 stycznia 2023 r., I KK 436/22).

Przenosząc poczynione wyżej rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że Sąd *meriti* nie dopełnił ustawowego obowiązku wszechstronnej weryfikacji okoliczności sprawy i w efekcie zaniechania poczynienia prawidłowych ustaleń w przedmiocie całej faktycznej i prawnej sytuacji oskarżonego, ukształtowanej wszystkimi wydanymi wobec niego prawomocnymi wyrokami, a w efekcie nieprawidłowo ustalił okres niealimentacji za jaki K. N. mógł zostać pociągnięty do odpowiedzialności karnej w tym postępowaniu.

Co więcej, oprócz rażącego naruszenia przywołanych w części wstępnej uzasadnienia przepisów prawa karnego procesowego procedujący w sprawie Sąd nie zrealizował także w sposób należyty zasady prawdy materialnej, ukształtowanej w art. 2 § 2 k.p.k. Nie wyciągnął należytych wniosków z zalegającej w aktach sprawy informacji Krajowego Rejestru Karnego (k. 65-72 - akta o sygn. III K 432/24), w treści, której odnotowano opisany powyżej wyrok Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu o sygn. akt III K 528/23. Nadmienić także należy, że z danych Krajowego Rejestru Karnego wynikało również, iż w dniu 18 lutego 2024 r. K. N. rozpoczął odbywanie, orzeczonej mocą wskazanego wyroku, kary roku pozbawienia wolności (k. 71v), która będzie wykonywana do dnia 17 lutego 2025 r. (akt oskarżenia na k. 80 - akta o sygn. III K 432/24). W czasie zatem wyrokowania w sprawie o sygn. akt III K 432/24 K. N. odbywał już karę za występki niealimentacji, za który został ponownie skazany.

Nie ulega zatem wątpliwości, że Sąd Rejonowy Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu procedując w badanej sprawie miał informacje o orzeczeniu Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu o sygn. akt III K 528/23, co niewątpliwie wskazywało na konieczność ustalenia, jaka była jego treść, a nie czyniąc tego i podążając jedynie za wadliwie skonstruowanym aktem oskarżenia uchybił, określonemu w dyspozycji art. 366 § 1 k.p.k., obowiązkowi dokładnego wyjaśnienia okoliczności sprawy.

Nadmienić należy, że opisana sytuacja procesowa nie skutkowałą jednocześnie bezwzględną przyczyną odwoławczą w postaci *rei iudicatae*. W orzecznictwie istnieje bowiem ugruntowany pogląd, zgodnie z którym przeszkoda procesowa z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. zachodzi wyłącznie w sytuacji, gdy okresy obu przypisanych oskarżonemu czynów pokrywają się ze sobą i są identyczne, względnie gdy okres ustalony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 kwietnia 2024 r., II KK 115/24; z dnia 12 marca 2024 r., II KK 631/23; z dnia 20 lutego 2024 r., II KK 580/23; z dnia 18 stycznia 2024 r., II KK 599/23; z dnia 17 stycznia 2024 r., II KK 549/23; z dnia 9 sierpnia 2017 r., II KK 222/17; z dnia 17 listopada 2004 r., V KK 272/04). Sąd Najwyższy podtrzymuje wyrażony w powołanych orzeczeniach pogląd, że w wypadku przestępstw wielokrotnych, do których należy występki z art. 209 k.k., nie ma stanu rzeczy osądzonej, jeśli uprzednie prawomocne skazanie dotyczy tylko fragmentu zarzucanego później czynu. Uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego w okresie nieobjętym prawomocnym skazaniem jest już nowym czynem przestępnym, pociągającym dalszą odpowiedzialność karną, przy czym granice czasowe kolejnego przestępstwa powinny być dokładnie określone, z uwzględnieniem treści poprzedniego wyroku skazującego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2002 r., V KK 10/02).

W rozpoznawanej obecnie przez Sąd Najwyższy sprawie uwzględniając bezsporny fakt, że przypisany oskarżonemu występki uchylenia się od alimentacji wykracza poza okres objęty uprzednim prawomocnym skazaniem, uznać należało, że Sąd Rejonowy Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu dopuścił się rażącego naruszenia art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., które w istotny sposób wpłynęło na treść orzeczenia. Co prawda zaskarżony wyrok zawiera określenie przypisanego K. N. czynu, ale jest ono niedokładne. W pojęciu dokładnego określenia czynu przypisanego, o czym mowa w art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., mieści się „precyzyjne”, tak jak to tylko możliwe w realiach danej sprawy, określenie czasu popełnienia przestępstwa. Czas popełnienia przestępstwa należy bowiem do okoliczności istotnych w sprawie, co sprawia, że sąd orzekający zobligowany jest do podjęcia czynności zmierzających do dokonania prawidłowych ustaleń także w tym zakresie (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 lipca 2024 r., V KK 210//24).

W konsekwencji omówionego uchybienia doszło do dwukrotnego skazania K. N. za ten sam fragment czynu (od 29 maja 2022 r. do 15 lutego 2023 r.), polegającego na niealimentacji na rzecz tej samej małoletniej pokrzywdzonej A. S.. Ustalenie prawidłowego okresu niealimentacji niewątpliwie miało istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia. Sąd *meriti* winien był bowiem dokonać karnoprawnej oceny zachowania oskarżonego jedynie w odniesieniu do czasokresu zawierającego się w granicach od 16 lutego 2023 r. do 17 lutego 2024 r. Wprawdzie „pozostały” do osądzenia okres jednego roku wypełnia ustawowe znamię występku niealimentacji, stanowiące o co najmniej 3-miesięcznym uchyłaniu się od obowiązku łożenia na utrzymanie osoby uprawnionej, ale w zestawieniu z wadliwie przypisanym oskarżonemu występkiem z art. 209 § 1a k.k., jako trwającym łącznie niemal rok i dziewięć miesięcy stwierdzić należy, że powyższe uchybienie mogło znacząco zaważyć zarówno na wyborze rodzaju, jak i wymiarze kary finalnie orzeczonej wobec K. N., ponieważ różnica pomiędzy analizowanymi okresami niealimentacji jest znaczna (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2018 r., sygn. akt II K 322/17).

Powyższe implikowało uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Procedując ponownie sąd *a quo* uwzględni poczynione wyżej зауваżenia (art. 442 § 3 k.p.k.) i rozstrzygnie w prawidłowy sposób o odpowiedzialności karnej K. N. za czyn z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., mając również na uwadze kierunek wniesionej przez Prokuratora Generalnego kasacji (art. 443 k.p.k.).

Z tych względów orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.

Małgorzata Gierszon

Tomasz Artymiuk

Andrzej Stępka

ł.n

r.g.